

Woekerpolis

Veel mensen vragen zich af of ze akkoord moeten gaan met de compensatie die de verzekeraars hen aanbieden. Wij laten u zien waar u op moet letten en wat u moet doen.

Tekst: Kapé Breukelaar

Delta Lloyd ging als eerste grote verzekeraar over de dam door met zijn klanten een akkoord te sluiten over de woekerpolissen. Daarna volgden andere verzekeraars. Maar is het er allemaal duidelijker op geworden? Uit de vragen die we over dit onderwerp krijgen, kennelijk niet voldoende. De aanleiding voor al die onduidelijkheid lijkt vooral te liggen in de waardeopgaven die verzekeraars aan het begin van het jaar verstrekken en waarop nog veel te vaak hoge kosten staan.

Door de stichtingen Verliespolis en Woekerpolisclaim zijn inmiddels met diverse verzekeraars overeenkomsten gesloten. Al zijn er op punten verschillen in hun respectievelijke regelingen, de hoofdlijn is telkens dezelfde: gedurende de looptijd van de verzekering mag aan kosten een gemaximeerd percentage in rekening worden gebracht. De kosten worden afgezet tegen het rendement over de hele looptijd, het percentage is afgeleid van de inleg (zie ook het kader 'Wat is een woekerpolis ook alweer?'). Zijn de kosten procentueel hoger dan het maximum, dan krijgt u het verschil aan het einde van de rit weer terug.

De kosten

Veel beleggingsverzekeringen, zeker als ze een paar jaar geleden werden gesloten, kennen gedurende de eerste jaren van de looptijd relatief hoge kosten. Die kosten worden vooral veroorzaakt door de provisie die aan de tussenpersoon is betaald. Die is fors en ligt tussen de 3 en 7 procent van de totale premie. Stel bijvoorbeeld dat u een polis heeft waarvoor u 30 jaar lang 250 euro per maand betaalt. Over de gehele looptijd bedraagt uw inleg dan $(30 \times 12 \times 250 =)$ 90.000 euro. Bij een provisie van 5 procent ontvangt de tussenpersoon dus 4.500 euro van de verzekeraar. Nou ja, van u dus eigenlijk, want de provisie maakt deel uit van de zogenaamde 'eerste kosten' binnen de polis. Gebruikelijk is dat deze kosten in de eerste vijf jaar (soms tien jaar) verrekend worden. Bij een verrekening over vijf jaar bedragen die kosten dus $(4.500 \div 5 =)$ 900 euro per jaar. Van uw jaarlijkse premie resteert na deze kosten in de eerste vijf jaar dus niet 3.000 euro, maar slechts $(3.000 - 900 =)$ 2.100 euro. Voordat er met het restant kan worden belegd, moeten daar nog de risicopremies van worden afgetrokken, plus de aankoopkosten voor het beleggingsfonds. De hoge eerste kosten zorgen er dus voor dat veel polissen na tien tot vijftien jaar nog steeds een veel lagere waarde kennen dan het totaal aan ingelegde premies, zelfs als de beurzen normaal zijn gestegen. Deze eerste kosten moeten ook worden meegenomen bij het bepalen van het nettorendement op einddatum.

In het woekerpolisakkoord is afgesproken dat de kosten niet méér mogen bedragen dan een van de inleg afhankelijk gesteld percentage. Legt u per jaar minder in dan 1.200 euro, dan mogen de kosten maximaal 2,85 procent van het rendement bedragen. Bij een jaarlijkse inleg van 1.200 euro of meer mag dat percentage niet hoger zijn dan 2,45 procent. Zou het gemiddelde beleggingsrendement bruto — dus vóór kosten — aan het einde van de looptijd uitkomen op bijvoorbeeld 6 procent, dan moet u daar volgens het woekerpolisakkoord netto minimaal 3,15 of 3,55 procent van overhouden.

LET OP: Het is niet zo dat van uw inleg slechts 2,45% aan kosten mag worden ingehouden. Het is dus best mogelijk dat 20% van uw inleg aan kosten opgaat, terwijl die kosten op einddatum minder zijn dan 2,45% van uw rendement.

Risicopremies

Als u een flinke overlijdensrisicodekking heeft, wordt iedere maand een premie in rekening gebracht die van uw beleggingssaldo wordt afgehaald. Die premie wordt berekend over het verschil tussen de beleggingswaarde en de verzekerde uitkering. In theorie lopen de premies terug naarmate u ouder wordt, omdat er steeds meer geld in de beleggingspot zit en er dus, als u zou overlijden, steeds minder door de overlijdensrisicoverzekering hoeft te worden gedekt.

Er ontstaat echter een probleem als de waarde van de beleggingen achterblijft bij de oorspronkelijk verwachte ontwikkeling van die waarde. Er moet een groter bedrag worden (bij)verzekerd, waardoor u méér premie voor de overlijdensrisicoverzekering moet betalen. Helaas voor u wordt ook die (extra) premie betaald uit uw beleggingen. Er zijn inmiddels schrijnende voorbeelden waarbij wat er nog van de beleggingen over is, volledig wordt opgesoupeerd door olopende premies.

Soms betaalt u ook voor een premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Deze verzekering zorgt ervoor dat de premies worden doorbetaald als u arbeidsongeschikt wordt. Ook deze premies worden van het beleggingssaldo betaald. En dan zijn er nog verzekeraars die een forse kostenopslag toepassen. In de woekerpolisakkoorden is vastgelegd dat de kosten 'normale' proporties moeten hebben, maar de Ombudsman van het KiFiD (Het Klachteninstituut Financiële Dienstverlening) heeft inmiddels gesteld dat 'oneigenlijke kostenopslagen' niet geoorloofd zijn. Met andere woorden: de kosten van de risicopremie mag niet afwijken van wat u zou worden berekend als u dezelfde polis los zou afsluiten. Het meerdere wordt dus wèl gerekend tot de kosten.

Voorbeeld

U legde gedurende 30 jaar jaarlijks een bedrag in van € 3.000. Bij overlijden keert de polis 90% van de beleggingswaarde uit, dus er zijn geen kosten voor een overlijdensrisicoverzekering. U heeft ook geen verzekering voor een premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid. Aan het einde van de looptijd krijgt u € 148.543 uitgekeerd, zo blijkt uit het overzicht. Het overzicht laat zien dat de inleg van € 3.000 jaarlijks 6% rendement opleverde. Door de kosten van de verzekeraar bleef slechts 3,25% van dat rendement over. Het verschil tussen het bruto- en nettorendement is dus 2,75%. Dit is méér dan het maximum van 2,45% (het percentage bij een jaarlijkse inleg van € 1.200 of meer. Nu wordt de poliswaarde herberekend op basis van een nettorendement van 3,55%, zijnde 6% beleggingsrendement minus 2,45% kosten). De eindwaarde komt dan uit op € 156.149, per saldo ($156.149 - 148.543 =$) € 7.606. Dat is 5,1% méér dan de aanvankelijke eindwaarde.

Wat nu?

U moet goed afwegen of het in uw geval zinvol is om 2,45 tot 2,85 procent van uw rendement te blijven inleveren. Bent u al tien jaar af langer onderweg met uw polis, dan heeft u in elk geval de hoge eerste kosten achter de rug. Toch blijven er vaak nog veel andere kosten over, kosten die jaar in, jaar uit blijven doortikken. Denk aan de vaak hoge aankoopkosten voor de beleggingsfondsen, beheerkosten van deze fondsen en beheerkosten voor de polis. Die kosten kunnen oplopen tot meer dan 2 procent van uw rendement per jaar. Het is dus zaak om alle kosten goed op een rijtje te krijgen. Daarvoor is de sinds dit jaar verplichte jaarlijkse opgave van de verzekeraar een prima middel. Hierop vindt u precies terug hoe hoog de kosteninhoudingen zijn geweest.

Zoals opgemerkt, normale premies voor overlijdensrisicoverzekeringen en voor premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid worden niet beschouwd als kosten, omdat hier een verzekering tegenover staat. Wat aan kosten overblijft, is wat de verzekeraar daadwerkelijk afroemt. Laten we zeggen dat de resterende kosten uitkomen op 200 euro terwijl uw polis een waarde heeft opgebouwd van 5.000 euro. Dan bedroegen de kosten dus 4 procent van het rendement. Mogelijk ontvangt u later nog een kleine compensatie vanwege de woekerpolisregeling, maar dat is

afwachten.

Staar u overigens niet blind op de vaak zeer slechte beleggingsrendementen. Natuurlijk zijn die heel teleurstellend, maar diezelfde rendementen zou u ook behaald hebben als u buiten de polis om bij een bank in aandelenfondsen had belegd. Alleen met minder kosten.

Beleggen of sparen?

Als u fiscaal vriendelijk vermogen op wilt bouwen voor de aflossing van de hypotheek, bent u niet langer aangewezen op verzekeraars. Het is tegenwoordig ook mogelijk om dat via de bank te doen (lees ook het artikel 'Banksparen voor de hypotheek', FiscAlert september 2008, nr 7, p.20-23). Net als bij de verzekeringsvariant geeft dat u de mogelijkheid om belastingvrij (niet in box 3 maar in box 1) te sparen en dat zonder verborgen kosten. De rentetarieven zijn meestal wat aantrekkelijker dan bij gewone spaarrekeningen, omdat het geld lang vast staat. Dat is ook meteen het nadeel van zo'n spaarrekening: het geld staat minimaal vijftien of twintig jaar vast en moet verplicht gebruikt worden voor de aflossing van de hypotheek. U kunt ook via de bank beleggingen koppelen aan de hypotheek. Hoewel de keuze van fondsen vaak beperkt is, zullen de kosten in de regel lager zijn dan 2,45 of 2,85 procent, waardoor er meer rendement overblijft en het kapitaal dus sneller kan groeien.

Wilt u daarnaast een overlijdensrisicoverzekering — die leveren de banken niet —, dan is het handig om te weten dan er in die markt een prijenslag gaande is. Een dertiger die een losse polis sluit die gedurende 30 jaar 150.000 euro uitkeert bij overlijden van de man of de vrouw, is er al voor minder dan 50 euro per maand!

Afkopen

Stel dat u inderdaad de woekerpolis wilt stoppen om in eigen beheer vermogen op te bouwen, dan kunt u deze premievrij maken of afkopen. Sommige verzekeraars en tussenpersonen zullen u op andere gedachten proberen te brengen door u te wijzen op de fiscale gevolgen van afkoop of premievrij maken. Dit kan namelijk met belastingheffing gepaard gaan. In de praktijk blijkt dit overigens mee te vallen. De fiscus komt pas incasseren als de afkoopwaarde in de polis hoger is dan het totale bedrag dat u heeft ingelegd. De praktijk leert dat dit maar zelden het geval is, zeker na de koersdalingen van het afgelopen jaar. Als uw saldo wel positief is, zal het in de meeste gevallen gaan om polissen die al minimaal vijftien jaar lopen. Dan zijn er bepaalde fiscale vrijstellingen en is afkoop toch nog vaak onbelast.

LET OP: De woekerpolisakkoorden gelden ook voor polissen die na een looptijd van vijf jaar of langer afgekocht worden. Bij tussentijdse afkoop gelden wel aanvullende rekenregels voor de bepaling van het beleggingsrendement binnen de woekerpolis

Risicodekking

U moet bij uw beslissing om wel of niet af te kopen beslist ook rekening houden met de meestal meeverzekerde overlijdensrisicodekking. Soms is die risicodekking zelfs een vereiste van de hypotheekbank aan wie de polis verpand is en bent u verplicht eerst een andere overlijdensrisicodekking te sluiten als u afkoopt. Zorg ervoor dat u bij een andere verzekeraar dezelfde dekking kunt krijgen tegen dezelfde (of betere) premies en voorwaarden. Is uw gezondheid sinds het sluiten van de woekerpolis verslechterd, dan is het waarschijnlijk interessant om een deel van de polis in stand te houden. U doet dat door uw inleg te verlagen tot het bedrag van de overlijdensrisicopremie. Stem een en ander wel van tevoren goed af met uw verzekeraar.

CONCLUSIE

Voor veel gedupeerden biedt het woekerpolisakkoord een onbevredigend resultaat: verzekeraars kunnen nog steeds relatief hoge kosten in rekening brengen en toch binnen de maxima van de regeling blijven. Kijk daarom goed op uw jaaroverzicht wat voor kosten u waarvoor betaalt. Daarmee heeft u een goede indruk van de werkelijke beleggingskosten. Zijn die kosten buitengewoon hoog dan is afkopen, uw verlies nemen en kiezen voor een goedkoper alternatief met betere rendementen zeker te overwegen.

Kapé Breukelaar FFP is financieel planner en partner van Capital Consult & Coaching in Amsterdam (www.capitalconsult.nl)

WAT IS EEN WOEKERPOLIS OOK ALWEER?

Het gaat bij 'woekerpolicen', kort gezegd, altijd om een beleggingsverzekering: een levensverzekering waarvan de uiteindelijke opbrengst afhangt van de beleggingsprestaties. Na aftrek van de kosten — een vrij rekbaar begrip, zo is helaas gebleken — belegd in beleggingsfondsen (met wederom kosten). De overdreven kostenstructuur, die zorgt voor een grote afwijking tussen het bruto- en nettorendement, is wat een beleggingsverzekering tot woekerpolis maakt. Sinds het woekerpolisakkoord mogen de totale kosten een bepaald (premieafhankelijk) percentage van het rendement niet overstijgen. Normale premies voor de overlijdensrisicoverzekering en eventueel een premievrijstellingsverzekering bij arbeidsongeschiktheid gelden daarbij nadrukkelijk niet als kosten. Alleen als de premies binnen de polis afwijken ten opzichte van wat gebruikelijk is voor dergelijke verzekeringen (zoals bij Koersplan van Spaarbeleg het geval was), wordt het meerdere weer wel tot de kosten gerekend.

LET OP: Bij spaarpolicen die bij spaarhypotheken horen, of oude polissen met een solide eindwaardegarantie, is eigenlijk nooit sprake van woekerpolicen. U weet bij die polissen immers exact wat u op einddatum krijgt.

IS HET WEL EEN GOED AKKOORD?

Het woekerpolisakkoord is eigenlijk een vreemde regeling. Beleggingsverzekeringen zijn er immers in vele soorten en maten en allemaal hebben ze hun eigen polisvoorwaarden. Ondanks al die verschillen lijkt er toch gekozen te worden voor één oplossing die voor alle polissen zou moeten gelden, conform wat minister Bos en de stichtingen willen. Toch zijn er voorbeelden waarbij de regeling niet goed uitwerkt. Neem Koersplan van Spaarbeleg, waarover al sinds 2005 wordt gebakkeleid. De rechtbank in Utrecht heeft in mei 2009 geoordeeld dat er nooit een premie voor de overlijdensrisicodekking is overeengekomen, terwijl dat voor Spaarbeleg de grote winstmaker is. De verzekeraar moet nu ruim 85% (!) van die premie terugbetalen. Dat pakt een stuk beter uit voor de gedupeerden dan als ze de rekenregels van het woekerpolisakkoord zouden volgen. Overigens is Aegon tegen het vonnis in beroep gegaan.